

УДК 351/354:005.5

ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Автор – Андрій Лушчан¹, студ. гр. ПУА-22мп

Науковий керівник – д. н. держ. упр., проф. каф. українознавства, документознавства та інформаційної діяльності Галина Євсєєва²

¹andrei.lushchan@gmail.com, ²yevsieieva.halyna@pdaba.edu.ua

Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

Постановка проблеми. Публічне управління є складним соціально-економічним процесом, прийняття рішень у його сфері потребує багато зусиль та часу. А помилки управлінських рішень можуть спричинити соціальну нестабільність і непередбачувані наслідки, які можуть впливати на поточний момент і відбиватись у майбутньому, як близькому так і віддаленому. Рішення, що приймаються на рівні держави і стосуються всіх членів суспільства або найважливіших його сфер, потребують найуважливішого та професійного підходу. Відтак повинні мати високу якість, помилки можуть призвести навіть до краху державного устрою країни особливо якщо стосується умов воєнного стану в країні.

Аналіз попередніх досліджень. Питанням, пов'язаним з процесом розробки і прийняття управлінських рішень у сфері публічного управління, присвячена ціла низка праць науковців, зокрема: В. Бакуменко, Ю. Кальниш, Ю. Ковбасюк [4], М. Білинська [2], М. Снітчук [5] та ін. Однак, особливості прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності розкрито недостатньо. Тож, визначення особливостей процесу ухвалення управлінських рішень в умовах невизначеності в публічному управлінні наразі є актуальним.

Метою дослідження є спроба окреслити основні підходи до прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності в публічному управлінні.

Виклад основного матеріалу. На думку багатьох вчених процес прийняття управлінських рішень має обов'язкові основні складові: проблемну ситуацію, що склалася та потребує вирішення; цілі, яких потрібно досягти; набір певних альтернатив та обґрунтування вибору однієї з запропонованих альтернатив [3]. Відсутність альтернатив в умовах воєнного стану в країні створює умови необхідності прийняття рішень в умовах невизначеності.

Академічний словник української мови поняття «невизначеність» подає як «той, який точно не встановлений» [1]. З точки зору публічного управління «невизначеність» розглядається як явище та процес [4]. Як

явище невизначеність – це набір нечітких та різних ситуацій, взаємовиключної чи недостатньої інформації. До явищ належать ситуації, які можуть виникнути без волі, свідомості людини та змінити намічений перебіг подій (наприклад, стихійні лиха: повені викликали осідання фундаменту нової будівлі, і тому дострокове здавання об'єкта довелося відкласти; артобстріл мирного міста військовими РФ – де буде попадання і руйнування, а відтак потрібна буде термінова допомога, евакуація тощо). Невизначеність таїть у собі різноманітні умови (соціальні, економічні, політичні, демографічні та інші), у яких необхідно приймати рішення. Чим вища невизначеність зовнішнього оточення, тим важче приймати ефективні управлінські рішення. Науковці виділяють три рівні невизначеності:

- низький, що не впливає на процедури розробки управлінських рішень;
- середній, що вимагає перегляду існуючих процедур розробки управлінських рішень;
- високий, що вимагає розробки нових процедур розробки управлінських рішень.

Невизначеності виникають з таких причин:

- відсутність повної, достовірної інформації;
- складність обробки інформації;
- монополізація необхідних відомостей зовнішніми органами управління.

У реальній практиці невизначеність поділяються на дві групи: об'єктивні та суб'єктивні.

Об'єктивні не залежать від керівника або фахівця, які розробляють рішення, при цьому джерело невизначеностей знаходиться поза його об'єктом управління. Суб'єктивні невизначеності виникають через професійні помилки, недогляди. Джерела невизначеностей перебувають усередині установи (організації). Фахівцю потрібно навчитися зменшувати суб'єктивні невизначеності.

Зіткнувшись з невизначеним фактором зовнішнього середовища (наприклад: війна, воєнні дії, наслідки воєнних дій тощо), особа, яка приймає рішення, не може точно визначити їх фактичні та прогнозовані значення. У такій ситуації єдиним варіантом залишається лише висування припущень та визначення деякого діапазону, всередині якого може бути дійсне значення фактора [6, с. 66]. Таким чином, постає питання щодо впливу невизначених факторів на діяльність установи (організації) у тому числі на прийняття та реалізацію управлінських рішень.

Управлінське рішення в умовах невизначеності – це результат аналізу, прогнозування, оптимізації, економічного обґрунтування і вибору альтернативи в умовах недостатньої кількості відомостей, повної або часткової відсутності інформації.

На стадії підготовки управлінських рішень одним з найбільш важливих вимог є визначення критеріїв ефективності. Критерій ефективності у процесі прийняття рішень – це правило (мірило), що дозволяє оцінювати і вибирати кращий (щодо даного критерію) варіант рішення з безлічі допустимих альтернатив.

Формування критеріїв ефективності – одна з найбільш складних проблем теорії і практики публічного управління, пов'язана з перетворенням цілей і ідеального бачення особи, що приймає рішення, в вимірні величини.

Прийняте рішення є результатом перетворення вхідної інформації про проблему через творче бачення того, хто приймає це рішення. Тобто, «...управлінське рішення є результатом системної діяльності людей і продуктом когнітивної (опосередкованої пізнавальними факторами), емоційної, вольової, мотиваційної природи – синтезу психічних процесів, які мають вихідну регулятивну спрямованість» [7, с. 20].

Висновок. Як підсумок зазначимо, що прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності для публічного управління важливий крок від якого залежить подальше розгортання подій. І залежить правильність прийняття рішення від того, хто приймає це рішення, від ступеня готовності взяти на себе відповідальність у ситуації, що склалася.

Список використаної літератури

1. Академічний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/nevyznachenyj>
2. Білинська М. М., Ковбасюк Ю. В. Прийняття управлінських рішень: організаційно-психологічний аспект : навч. посіб. Київ : НАДУ, 2011. 232 с.
3. Брюшкова Н. О., Ніколюк О. В., Удовиця О. Ф. Особливості прийняття управлінських рішень в публічному управлінні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 3 URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/41.pdf
4. Сурмін Ю. П. та ін. Енциклопедичний словник з державного управління. За ред. Ю. В. Ковбасюка. Київ : НАДУ, 2010. 820 с.
5. Снітчук М. О. Підготовка та прийняття управлінських рішень. URL: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:4PUs9CHMaSUJ:cpk.org.ua/files/pidgotovka_ta%2520priynattia.doc+&cd=8&hl=ru&ct=clnk&gl=ua
6. Филипенко О. М. Вплив невизначеності на функціонування бізнесу. *Професійний менеджмент в сучасних умовах розвитку ринку : тези доп. V наук.-практ. конф. з міжнар. участю (14 жовтня 2016 р.)*. Харків : НФаУ, 2019. 258 с.
7. Шубан М. В. Вибір в умовах невизначеності та ризику. [Електронний ресурс]. URL: <http://ua.convdocs.org/docs/index-219967.html>.